

Ngaahi me'a-mahu'inga 'i he ngaahi 'apiako pule'anga 'i NSW

Values in NSW public schools

Information for
parents and
carers

Ngaahi fakamatala
ma'ae ngaahi mātu'á
mo e kau tauhi'

Mei he Fakamatala Faka-Minisitā 'i he
https://www.det.nsw.edu.au/policies/student_serv/student_welfare/valu_scool/pd_05131_Values.pdf

Ko e vakai 'a NSW ki he ngaahi me'a-mahu'inga mo e ako 'o e ngaahi me'a-mahu'inga 'i he ngaahi 'apiako pule'angá

Ngaahi me'a-mahu'inga

Ne ako'i ma'u pē'e he ngaahi 'apiako pule'anga NSW'a e ngaahi me'a-mahu'inga ko ē'oku makatu'unga ai'a e laó, ngaahi 'ulungāanga fakafonua mo hono tokanga'i'o e kakai kehe 'i hotau sosaieti'.

'Oku fevahevahe'aki'a e ngaahi 'apiako 'i NSW mo e ngaahi famili' pea mo e komiunitii' 'i he ngaahi fatongia ki hono ako'i'o e ngaahi me'a-mahu'ingá. Lolotonga 'oku lahiange hono ako'i 'i 'api'a e ngaahi me'a-mahu'ingá pea toki 'i ai hono liliu 'i he ngaahi tauhi-vā mo e ngaahi a'usia 'i he mo'ui', 'oku 'i ai'a e 'amanaki lahi'a e ngaahi mātu'á mo e komiunitii' ki hano toe ako'i 'i he ngaahi 'apiakó'a e ngaahi me'a-mahu'inga ko ē'oku lahi hono tauhi'.

Ko hono fakahāhā ko ia 'o e ngaahi me'a-mahu'inga ko'eni' 'i he tafa'aki kotoa 'o e ako 'ae pule'angá ko e taumu'a ia mo ha fua 'o e lavame'a ma'a e ngaahi 'apiako 'a e pule'angá.

Ako 'o e ngaahi me'a-mahu'ingá

'Oku ako'i'e he ngaahi 'apiako pule'angá'a e ngaahi me'a-mahu'ingá, kau ai'a e ngaahi me'a-mahu'inga ko ē'oku ne poupou'i hake'a e akó. 'Oku toe 'oatu foki'e he ngaahi 'apiako 'a e pule'angá'a e ngaahi faingamālie ki he fānauakó ke nau fakatoto'í'a e ngaahi me'a-mahu'inga ko ē'oku makatu'unga ai'a e ngaahi tu'unga fakakaukau kehekehe'a e komiunitii' ki he ngaahi me'a fakapolitikalé mo e ngaahi hoha'a fakasōsialé.

'Oku ako'i fakapatonu'a e ngaahi me'a-mahu'ingá 'i he nggahi loki-akó pea mo e ngaahi me'a 'oku fai' pea mo e ngaahi vā 'o e 'apiakó mo hono komiunitii'. 'I he ngaahi 'apiakó, 'oku takiekina'e he ngaahi tefito'i me'a-mahu'ingá 'a e anga 'o e fetu'utaki, ngāue fakataha mo fai tu'utu'uni'a e kakai'. 'Oku 'asi ia 'i he ngaahi tu'utu'uni mo e ngaahi founga-ngāue 'a e ngaahi 'apiakó mo e Potungāue.

Ko e ngaahi tefito'i me'a-mahu'ingá

'Oku tokanga'i'e he Pule'angá'a e mahu'inga 'o e ngaahi tefito'i me'a-mahu'inga ko'eni' ki he komiunitii'. 'Oku fakafofonga'i'e he ngaahi me'a-mahu'inga ko'eni' 'a e ngaahi me'a 'oku kakapa ki ai pea mo e ngaahi tui'a e komiunitii' 'Aositelēliá fakalukufua, kau ki ai 'a'ene tokanga ki he anga-tonú, lelei-'aupitó pea mo hono taukave'i ha sosaieti 'oku tokanga, anga-faka'apa'apa mo anga-tonu. 'Oku lahi 'enau 'asi 'i he ngaahi fakakaukau fakamāmani mo fakalotu pea 'oku ma'u 'i he ngaahi 'ulungāanga-fakafonua lahi.

Ko e ngaahi tefito'i me'a-mahu'ingá ko e:

FALALA'ANGA	Fai-totonu ma'u pē mo falala'anga.
LELEI-'AUPITO	Vivili ki he lavame'a fakatautaha ma'olunga tahá 'i he tafa'aki kotoa 'o e akó mo e ngāue fakafo'ituitui' mo fakakomiunitii, ngāue mo e ako 'i he kotoa-'oe-mo'ui'.
FAKA'APA'APÁ	Toka'i koe mo e kakai kehé, mafai fakalao mo totonú mo e tu'unga kehekehe 'i he sosaieti 'Aositelēliá pea tali e totonu ke faikehekehe pe fehanganagai e ngaahi fakakaukau 'a e kakai kehé.
FATONGIÁ	Ko e tali-ui (accountable) ki ho'o ngaahi ngāue fakafo'ituitui mo fakakomiunitii' kiate koe, ki he kakai kehé pea mo e 'ātakai'.
NGĀUE-FAKATAHÁ	Ngāue fakataha ke lava'i ha ngaahi taumu'a tatau, 'oatu ha poupou ki he kakai kehé pea kau 'i hono veteki melino 'o ha fepaki.
KAÚ	Ko ha taha 'oku longomo'ui mo fa'u-me'a fakafo'ituitui mo mēmipa ha kulupu, 'o polepole'aki mo tokoni ki he koloa'ia fakasōsiale mo faka'ikonomika 'a e komiunitii' moe fonuá.
TOKANGÁ	Tokanga ki he lelei 'a'au mo e kakai kehé, 'o fakahaa'i'a e ongo'i-mahino mo ngāue 'aki'a e manava'ofa.
TOTONÚ	Tukupā ki he ngaahi tefito'i mo'oni 'o e totonu fakasōsialé pea fakafepaki'i'a e tomu'a hei'a e lotó ke fehí'a ki ha me'a, kākā mo e fakamaau ta'e-totonu.
TEMOKALATI'	Tali mo taukave'i'a e ngaahi totonu, ngaahi tau'atāina mo e ngaahi fatongia 'o e hoko ko ha tangata'i-fonua 'Aositelēliá.